

Man gik derpå til:

Første behandling af forslag til normeringslov for finansåret 1954—55.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 2337; fremsættelsen findes i tidenden sp. 4038).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Holger Eriksen: Jeg tillader mig at foreslå, at lovforslaget henvises til lønningsudvalget.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om anvendelse af modværdien af de i henhold til Det europæiske Genopbygningsprogram modtagne gaveydelse.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 2585; fremsættelsen findes i tidenden sp. 4040).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Lars M. Olsen: Nærværende lovforslag afrunder en lovgivning, der i de sidste 5 år har haft en afgørende betydning for dansk erhvervsliv og samfundsliv og genopbygningen iøvrigt, ja, vi kan vist vanskeligt i dag forestille os, hvordan genopbygningen herhjemme og i det øvrige Europa skulle være foregået uden den rundhændede amerikanske Marshallhjælp. Der er grund til at understrege dette forhold netop nu, hvor så mange også i vort land gør alt for at kritisere og misreklamere Amerika og amerikanerne. Men Amerika er heldigvis andet og mere end McCarthy og de kredse, han repræsenterer. Jeg tror, at historien savner sidestykke til den økonomiske og anden hjælp, som USA i disse år har ydet Europa. At disse betydelige dollar- og vareydelse for en stor dels vedkommende er betalt af de amerikanske skatteborgere, gør jo ikke

den amerikanske gestus mindre værdifuld. Hverken USA eller Vesten fik jo som bekendt ved krigsafslutningen deres landområder udvidet med een tomme fremmed jord. USA kom i stedet for det krigshærgede Europa til hjælp og har derved ydet et ganske væsentligt bidrag til stabiliseringen af demokrati og økonomisk genopbygning og vel også i nogen grad til højnelse af levedoden, selvom denne mange steder stadig er ganske utilfredsstillende.

For Danmarks vedkommende har vi modtaget tæt ved 2 milliarder kr. i gaveydelse i form af værdifulde varer, herunder maskiner af snart sagt enhver art, medens godt 200 mill. kr. er ydet os som lån. Af gaveværdiernes modværdi er der indtil nu disponeret over knap 1½ milliard kr., hvoraf ca. 900 mill. kr. er anvendt til afskrivning på den såkaldte reguleringskonto, medens ca. 400 mill. kr. allerede er anvendt eller vil blive anvendt til ydelse af lån til erhvervslivet, og endelig er eller vil noget over 120 mill. kr. blive ydet som tilskud til andre formål.

Om selve forslaget om modværdiens anvendelse har jeg ingen særlig bemærkning at gøre udover at udtrykke tilfredshed med, at vi er i stand til at anvende yderligere 15 mill. kr. som tilskud til teknisk-videnskabelig forskning og anden forsøgsvirksomhed, og at der endvidere kan regnes med en overførsel til det i fjor oprettede produktivitetsfond.

Selvom denne lovgivning snart udløber og vi formentlig ikke får flere lovforslag at beskæftige os med om disse forhold, vil jeg henstille til finansministeren, at han til sin tid giver tingets medlemmer en orientering om virkningerne, især for de beløbs vedkommende, der er stillet til rådighed for den teknisk-videnskabelige forskning.

Iøvrigt tilsiger jeg på min gruppes vegne lovforslaget en velvillig behandling.

Himmelstrup: Til de rosende ord om betydningen af den lovgivning, der hermed bringes til afslutning, altså om betydningen af den storstilede hjælp, som fra amerikansk side er stillet til rådighed i årene 1948—53 til genrejsning af Vesteuropa og dermed også af Danmark, tror jeg, vi allesammen kan slutte os. Det er jo tredje gang, vi behandler de såkaldte Marshallpenge her i folketinget,

[Himmelstrup.]

og det er et forholdsvis beskedent beløb, der er til anvendelse denne gang, nemlig 115 mill. kr.

Der er den forskel mellem det forslag, vi her behandler, og de to foregående forslag om udlodning af Marshallhjælp, at det her foreliggende forslag ikke indbefatter noget direkte udlån til erhvervslivet, til de enkelte grene af erhvervslivet, og det stiller heller ikke direkte midler til rådighed for staten til afskrivning af statens gæld i nationalbanken, men derimod foreslås af det beløb, der her er tale om, anvendt ca. 70 mill. kr. til militære formål, ca. 15 mill. kr. til den teknisk-videnskabelige forskning og ca. 30 mill. kr. til styrkelse af den produktivitetsfond, der jo også skal arbejde til fremme af det danske erhvervslivs konkurrenceevne. Jeg går ud fra — det fremgår iøvrigt også af bemærkningerne — at denne fordelingsplan er lagt i samråd med den herværende amerikanske mission, og der er derfor formentlig ikke nogen mulighed for at ændre den.

Det har jo været en meget stor hjælpeaktion; ialt drejer det sig for Danmarks vedkommende om 300 mill. dollars, hvoraf godt 270 mill. dollars har været gaver og resten lån. Lånet skal jo til sin tid tilbagebetales, og efter den disposition, der er truffet, er der af de dollars, der hidtil er omdannet til danske kroner, hensat visse beløb til tilbagebetaling af dette lånebeløb på ca. 30 mill. dollars. Det var en foranstaltning, som blev gennemført allerede ved en statslånslov af 1948, samtidig med at hele denne hjælpeaktion trådte i kraft. Der er altså hensat et vist beløb, og jeg vil gerne have lov her at rette et spørgsmål til den højtærede finansminister. Dette dollarbeløb er jo, omdannet til danske kroner, hensat på en særlig konto i nationalbanken og er, såvidt jeg har forstået, optaget til forskellige kurser; hovedbeløbet i dollars blev omdannet til danske kroner efter den gamle kurs, knap 5 kr., medens et mindre beløb er omdannet til danske kroner efter den nugældende kurs på dollars, som jo er betydelig højere efter den transaktion, der fandt sted, da den danske krone sidste gang blev nedskåret. Der rejser sig her, når engang tilbagebetaling af dette lånebeløb skal ske, det problem for den højtærede finansminister,

hvorledes han skal skaffe det samlede beløb, som tilbagebetalingen udgør. Hvor stort det bliver, vil naturligvis være afhængigt af, til hvilken kurs dollar noteres i danske kroner til den tid; men hvis man går ud fra, at det er den samme kurs som i dag, kan det ikke nægtes, at der her bliver en margin på mellem 60 og 70 mill. kr., som altså skal skaffes til veje, når dette lån skal tilbagebetales.

Jeg vil gerne slutte med at sige, at vi fra vor side naturligvis ganske kan slutte os til det her foreliggende forslag og vil medvirke til dets hurtige gennemførelse.

Støhr Johansen: Ligesom de to tidligere ordførere kan jeg på mit partis vegne tilsige vor medvirken til dette lovforslags vedtagelse. Det er jo nu de sidste millioner fra Marshallhjælpen, der skal endeligt fordeles, og selvom der kan komme nogle få forskydninger, er beløbet efter de oplysninger, der foreligger, på ca. 115 mill. kr.

Jeg vil også gerne have lov til at komme med et par enkelte udtalelser om den imponerende hjælp, som Marshallhjælpen har været, ikke alene for det danske samfund, men for hele det europæiske samfund. Nu, da vi har lejlighed til at se, hvor mange virksomheder der har nydt godt af denne hjælp, og hvor mange nye maskiner vi har fået her til landet, tror jeg, der er grund til at sende Amerikas Forenede Staters regering en tak for det initiativ, som udløstes i 1948 ved Marshallhjælpens påbegyndelse, og man må vel også have lov til at rette en tak til de mange amerikanske borgere, der gennem deres skatter har været med til at hjælpe det Europa, der havde så mange vanskeligheder at skulle overvinde med hensyn til produktionen, efter at krigen havde hærget det i 5 år. Når man ser på vor industriproduktion og ser på den mulighed, vi har fået for til konkurrencemæssige priser at afsætte denne produktion som eksport, kan man ved at gennemgå de firmaer, der har fået hjælp, tydeligt se, hvor umådelig stor betydning for vor eksport Marshallhjælpen har haft. Der er derfor grund til nu ved afslutningen af denne hjælp endnu engang at rette en sådan tak til Amerikas Forenede Stater.

Selve den fordeling, lovforslaget foreslår, kan vi være indforstået med; den ligger jo

[Stær Johansen.]

på de samme linier, som har været anvendt ved de tidligere love, og vi kan derfor også på dette område tiltræde lovforslaget. Man har måske lov til at komme med et ganske lille hjertesuk. Vi ved jo godt, at foruden den teknisk-videnskabelige forskning, som ved den første lov af 1952 fik, hvis jeg husker rigtigt, 10 mill. kr. overladt til fordeling, ved den næste lov 15 mill. kr., og som nu også får 15 mill. kr., findes der anden videnskabelig forskning her i landet, der også har stor værdi for praktisk talt alle videnskabelige grene, og jeg kunne måske godt have ønsket, hvis det var muligt, at man også havde betænkt sådanne videnskabelige formål med nogle af disse penge. Jeg har indtryk af, at der har været ført en del forhandlinger herom, og jeg ved ikke, om der er nogen mulighed derfor; men i hvert fald vil jeg ikke undlade at give udtryk for, at også andre videnskabelige grene har umådelig brug for hjælp til yderligere forskning, en forskning, der jo gavner hele det danske samfund.

Efter denne enkelte bemærkning vil jeg på mit partis vegne kunne tilsige medvirken til dette lovforslags gennemførelse.

Bertel Dahlgaard: At Marshallydelserne har betydet en storslået hjælp for Danmark, er der jo ikke tvivl om hos ret mange her i landet. Men det, det drejer sig om her, er det konkrete, anvendelsen af de sidste af disse Marshallpenge, og her tillader jeg mig at tro, at det foreliggende forslag nok vil vække skuffelse i ret vide kredse i befolkningen. Der har jo fra mange sider været fremsat ønske om, at det betydelige restbeløb på over 100 mill. kr. fra Marshallydelserne måtte blive stillet til rådighed for udlån til erhvervslivets modernisering, hvor beløbet kunne gøre størst produktiv nytte; det ville også være i overensstemmelse med de forudsætninger, hvorunder Marshalloverenskomsten i sin tid blev indgået. Nu viser det sig i dette lovforslag, at to trediedele af beløbet foreslås stillet til rådighed for uproduktive militære anlæg. Jeg håber, at der under forslagens videre behandling kan ske ændring heri.

Men dernæst vil jeg gerne sige, at forslaget synes mig et slemt eksempel på en for vidtgående bemyndigelseslovgivning, og

det undrer mig noget, at ordførerne for venstre og det konservative folkeparti ikke syntes at have øje herfor. Vedtager folketinget lovforslaget i denne skikkelse, ved tinget jo praktisk talt intet om de mange penges konkrete anvendelse. 70 mill. kr. foreslås til militære anlæg uden nærmere oplysninger om enkeltheder; disse enkeltheder afgøres suverænt af finansudvalget uden nærmere direktiver i selve loven.

Jeg vil iøvrigt her gerne bede den højtærede minister oplyse nærmere, hvilke militære anlæg beløbet tænkes anvendt til. Heller ikke vedrørende de 30 mill. kr., der stilles til rådighed for produktivitetsfonden, gives der specificerede oplysninger, her skal ikke engang anvendelsen godkendes af finansudvalget. I loven om oprettelsen af produktivitetsfonden bestemtes dog i selve loven fordelingen af de ca. 30 mill. kr., der dengang stilledes til rådighed for produktivitetsfremmende formål. De nærmere betingelser for ydelsen af de her foreslåede tilskud fastsættes suverænt af vedkommende minister, som det pågældende erhverv sorterer under; ministeren har ikke engang pligt til at rådføre sig med det folketingsudvalg, som loven om produktivitetsfonden pålægger ministeren at forhandle med om de i fjor til rådighed stillede beløb.

Jeg synes ærlig talt, det i det hele taget er at behandle disse spørgsmål lidt for nonchalant. Jeg tror, det er vigtigt for praktiseringen af vort etkammerssystem, at vi passer på, at folketinget bevarer myndigheden så meget over lovgivningens enkeltheder, at der er sikkerhed for, at der ikke med meget betydelige midler handles anderledes end tilsigtet ved lovenes vedtagelse.

Må jeg dernæst minde om, at der i statsministerens åbningstale ved dette folketingsårs begyndelse blev afgivet en erklæring, der er af interesse i forbindelse med dette lovforslag:

„Bestræbelserne for at fremme erhvervenes produktivitet og dermed styrke landets konkurrenceevne vil blive fortsat. Det er regeringens ønske, at de resterende midler på den såkaldte Marshallkonto skal bringes til anvendelse, og man vil overveje mulighederne for at genudlåne tilbagebetalte beløb.“

Jeg tror, den højtærede finansminister er

[Bertel Dahlgaard.]

enig med mig i, at det foreliggende forslag vanskeligt kan tages som en opfyldelse af dette løfte, når to trediedele af det beløb, der her er tale om, anvendes, ikke til de produktive formål, der nævnes i åbningstalen, men til uproduktive formål.

Det siges i den citerede udtalelse i åbningstalen, at regeringen vil overveje mulighederne for at genudlåne tilbagebetalte beløb, men der er jo ikke tale om noget sådant i forbindelse med dette lovforslag, ifølge hvilket midlerne alene foreslås anvendt til tilskud, og jeg vil derfor gerne spørge — idet jeg stadig henviser til statsministerens udtalelse i åbningstalen — om regeringen da overvejer at foreslå de renter og afdrag genudlånt, som indkommer gennem forrentningen og amortisationen af de Marshallpenge, der udlåntes i 1950 og 1951, og som efter de gældende bestemmelser afskrives på reguleringskontoen i nationalbanken. Jeg vil i det hele taget gerne bede den højtærede minister oplyse, hvor store beløb der her årligt vender tilbage som renter og afdrag, og hvor store beløb der kan ventes på denne post i de kommende år. I regeringens økonomiske årsoversigt siges der ikke noget herom, lige så lidt som der findes oplysninger om det andetsteds, der står til rådighed for offentligheden.

Alfred Jensen: Jeg kan ikke deltage i denne lovprisning af De Forenede Stater i anledning af de lån og den hjælp, der er ydet gennem Marshallplanen, og jeg vil ikke tro, det er nødvendigt for mig her at redegøre hvorfor; det er der så tit redegjort for fra mit partis side, dels af mig, dels af det ærede medlem hr. Aksel Larsen og andre medlemmer af vor gruppe. Jeg synes dog gerne, jeg her vil understrege, at man, når man fremsætter denne tak, også burde tage i betragtning, hvilke ulemper og hvilke betingelser der var forbundet med denne Marshallhjælp, som bl. a. betyder, at vi ikke har mulighed for at udvide vor handel med øst i overensstemmelse med landets interesser. Jeg synes heller ikke, man kan se bort fra, at netop denne tilslutning førte os ind i en politik, der har betydet, at militæruddigterne er blevet på det nærmeste

tredoblet. Det er dog ting, der må tages i betragtning, når regnskabet skal gøres op.

Indholdet af dette lovforslag tilfredsstiller os ikke. For det første er vi modstandere af, at de 70 mill. kr., der er omtalt i § 2, bruges til militære formål. Yderligere motivering for mit standpunkt er vist ikke nødvendig, den er tilstrækkeligt kendt.

Dernæst er vi heller ikke tilfredse med den udformning, § 3 har fået, hvorefter det omtalte beløb på 15 mill. kr. skal gå til teknisk-videnskabelig forskning. Ved tidligere lejligheder har vi talt om, at disse penge ikke alene burde bruges til teknisk-videnskabelig forskning, men til almen videnskabelig forskning; den opfattelse har vi stadigvæk, og vi mener, at formålet her er altfor indsnævret.

Endelig er der bestemmelserne i § 4 om restbeløbets overførelse til produktivitetsfonden. Om denne fond har jeg haft lejlighed til at udtale mig, da forslaget om dens oprettelse var til behandling i fjor. Da gjorde jeg opmærksom på, at ingen her i Danmark, heller ikke arbejdere eller småkårsfolk, er modstandere af, at produktiviteten forøges, forsåvidt det ikke går ud over beskæftigelsen, og forsåvidt det ikke betyder en større indsats af, et større slid på den legemlige arbejdskraft. Jeg rejste spørgsmålet om, hvad man ville gøre for at sikre dem, der blev overflødiggjort ved forbedringer af produktionsapparatet, om der var mulighed for at sikre dem beskæftigelse. Det kom der naturligvis ikke noget svar på, for det er klart, at sådant svar kan ikke gives, og forslaget var da heller ikke ledsaget af hverken bemærkninger eller bestemmelser, der tog sigte på at skaffe beskæftigelse til dem, der på grund af tekniske forbedringer blev overflødig.

Nu er der gået et års tid, siden denne lov blev vedtaget, der mangler i hvert fald kun nogle få dage, nu kan vi se, hvordan disse penge anvendes, og det viser sig jo, at de ikke alene anvendes til at sikre en bedre udnyttelse af de maskiner, der forefindes, og til at forbedre det tekniske apparat, men at de også anvendes til at presse mere arbejde ud af arbejderne. De ofte højt lønnede rationaliseringsekspertes, der sendes rundt på virksomhederne, har som deres vigtigste opgave at få aflønningssystemet omlagt på

[Alfred Jensen.]

en sådan måde, at lønnen for præsteret indsats bliver mindre. At dette selvsagt ikke modtages med glæde af arbejderne, behøver jeg vel ikke at fremhæve her. Der er i den periode, der er gået siden produktivitetens oprettelse, til offentligheden givet meddelelse om adskillige strejker rettet imod rationaliseringer, imod omlægning af lønningssystemer og lønningstabeller, som betød, at arbejderne skulle præstere mere, og at lønningerne gik ned. Det er klart, at noget sådant ikke kan være i arbejderne interesse; jeg vil heller ikke synes, det kan være i andres interesse, at man piner mere ud af arbejderne. Jeg ved meget vel, at der her i landet også i denne sal, findes personer, der har den opfattelse, at de, der må bruge deres krop for at tjene en ugeløn, har en privilegeret stilling, og at de skulker fra deres forpligtelser i samfundet, men det er en forkert opfattelse. De, der er beskæftiget i produktionen, er for flertallets vedkommende spændt for på en sådan måde, at de er nået til det, der er grænsen for deres legemlige ydelse, og derfor burde man ikke lægge vægt på at sætte ind for at få disse ydelser presset i vejret. (*Lars M. Olsen*: Hvad så med Stakhanof?). Ja, det er Danmark, vi befinder os i, og det er vore problemer, jeg tager stilling til her. Hvis det ærede medlem vil diskutere de problemer, er jeg til rådighed, men det kan givetvis ikke blive i denne sal, hvor jeg hverken har materiale ved hånden eller tilstrækkelig taletid dertil. Men hvis det ærede medlem har interesse i det, kan vi tage en diskussion i radioen for hele den danske offentlighed. Det er et lille tilbud, jeg giver det ærede medlem, der afbrød mig.

Dernæst vil jeg gerne gøre opmærksom på, at ved siden af denne ustandselige indsats for at sænke lønningerne, er der jo også andre ting, som er aldeles usmagelige, og som jeg tror offentligheden ville tage afstand fra, hvis den havde fuldt kendskab dertil. Arbejdsgiverne har således, og det er vel takket være disse rationaliseringseksperter, ladet udarbejde et stort skema, på hvilket hver eneste arbejder skal have karakter. Noget lignende kender vi jo fra militæret, hvor der dog kun er to forhold, der skal bedømmes: egnethed og opførsel, og så kan man få ialt 4 karakterer. Her er imidlertid

stillet et stort skema op, hvor der er tale om 14 kvaliteter: intelligens, orden, flid, initiativ, humør, evne til at samarbejde med andre m. m. — jeg skal ikke gå samtlige 14 spørgsmål igennem. I hvert af disse 14 spørgsmål gives der 5 forskellige karakterer.

Det er klart, at det, vi står overfor her, er en genindførelse af den skudsmålsbog, som forlængst er blevet afskaffet, og som folk i almindelighed fandt var ganske utålelig og urimelig. Dette er endog meget værre end en skudsmålsbog, for den havde dog den, jeg ved ikke, om man skal sige formildende omstændighed, at når tyendet skiftede plads, fik han eller hun lejlighed til at se, hvad der var skrevet i skudsmålsbogen, og det kunne dog virke som en vis bremse på husbonden, når han skulle skrive sine bemærkninger om vedkommende medhjælper. Men ved disse skemaer er der ikke tale om, at den, der gives karakter eller karakteristik af, får lejlighed til at se, hvad der er skrevet om ham eller hende. Ingen af arbejderne har mulighed for at tage stilling til det, der skrives, og der er ingen tvivl om, at de skemaer, der her udfyldes, de såkaldte nøgleskemaer, ikke alene anvendes i den virksomhed, hvor vedkommende på karaktergivningens tid er beskæftiget, men at de også bliver anvendt i andre firmaer, hvor vedkommende kan komme til at arbejde efter at være blevet afskediget eller ved at have søgt derhen.

Jeg vil tro, at ærede medlemmer må have samme opfattelse, som jeg og andre har, at en sådan karaktergivning, en sådan skudsmålsbog, der i det skjulte skal følge arbejderne, er af det onde. (*Afbrydelse*). Der er nogle, der siger nej, det er efter al sandsynlighed dem, der regner med, at de ikke selv kan blive udsat for noget sådant, for hvis de vidste, hvad dette egentlig betyder for arbejderne, ville de forstå, hvor urimeligt det er.

Vi har i øjeblikket en gennemsnitlig ledighed på 60 000 mand årlig; den kan svinge op og ned, men der er vist størst chance for, at den vil komme til at stige. Det betyder, at der er mulighed for at trække andre arbejdere ind og kaste dem ud, man har, og vi har set talrige eksempler på, at de arbejdere, der står fast på deres overenskomstsmæssige ret eller der som valgte tillidsmænd taler deres kollegers sag, bliver

[Alfred Jensen.]

kastet ud i arbejdsløsheden. Det er kendt af alle, at arbejdsgiverné tidligere har haft sorte lister, som betød, at en tillidsmand, der havde talt sine kammeraters sag, ikke alene blev afskediget, men også forment adgang til andre virksomheder. Når man sætter noget sådant i system, foretager man faktisk en indregistrering, der kan og vil blive benyttet til forfølgelse af de arbejdere, der taler deres kammeraters sag. Jeg ved, hvilken betydning det vil få på arbejdspladserne; det vil få den betydning, at flere og flere bliver betænkelige ved at tale deres kammeraters sag, og det kan man godt forstå. Der er virksomheder, hvor en mand har stået 10—20 år og udført sit arbejde til virksomhedens tilfredsstillelse og har opført sig på en sådan måde, at man må erkende, at han er egnet til at arbejde sammen med andre, men den dag han bliver tillidsmand, får piben en anden lyd, så kastes han ud. Forhindrer man de gode arbejdere i at blive tillidsmænd, fordi de ikke har råd til det, vil det komme til at gå ud over alle andre. Måske kan det knibe med at få valgt en ordentlig tillidsmand, og får man endelig valgt en tillidsmand, vil det volde vanskeligheder at få ham til at påtale det, som han skulle påtale på arbejdspladsen. Derfor er systemer af denne art direkte nedbrydende for respekten for overenskomster og direkte nedbrydende for arbejdernes leveniveau. Havde man vidst det, da produktivitetsfonden var til behandling i fjor, vil jeg tro, at ikke alene jeg, men også andre havde gjort mere dybtgående og mere kritiske bemærkninger, end vi gjorde.

Det er klart, at når der er tale om noget sådant, vil vi ej heller kunne stemme for det lovforslag, der foreligger her. Vi har tidligere udtalt os for, at de penge, der her er til rådighed, skulle bruges til fremme af beskæftigelse og boligbyggeri, fordi det er områder, hvor der bør sættes ind. Vi har 60 000—80 000 arbejdsløse, vi har over 50 000 boligsøgende, så der er opgaver nok

at tage fat på, og her mener vi, der bør sættes ind, i stedet for at bruge pengene på de områder, der er foreslået.

Oluf Pedersen: Vi er fra retsforbundets side interesseret i, at Marshallpengene forbliver i nationalbanken til afskrivning på den tilbageværende tyskergeæld. Vi er altså enige med forhenværende nationalbankdirektør Bramsnæs, som er af den gamle skole, og som ifølge referat i „Politiken“ i dag overfor Mr. Charles A. Marshall har udtalt, at disse penge aldrig burde bruges til andet end afskrivning på reguleringskontoen. Jeg tror, det var en rigtig udtalelse.

Jeg vil gerne understrege, at hvis den kredit, der her gives, ikke skal betyde en risiko for vort pengevæsen — og jeg går ud fra, at det ikke er regeringens mening — kan den ikke føre til mere statskredit, hvis der ikke samtidig sker en tilsvarende indskrænkning i den private kreditgivning. Retsforbundet er i modsætning til det radikale venstre ikke tilhænger af at øge statens kreditgivning.

Selve Marshallåanene tillægger jeg stor betydning. Jeg tror, de har været til stor gavn for Europa og for Danmark, særlig fordi disse lån — det er det morsomme ved det — var forbundet med ønsket om afvikling af restriktioner. En sådan afvikling er jo i høj grad sket, og jeg mener, at det har været til overordentlig stor gavn, forholdsvis meget større end selve pengebeløbene. Øget samhandel er jo vejen til velstand. Det burde ikke alene føre til afvikling af restriktioner, men også til afvikling af told mellem landene, men på det område har vi desværre ikke opfyldt vore forpligtelser.

Om selve pengebeløbene, som man har stillet til rådighed fra amerikansk side, har der jo været noget forskellig opfattelse, også blandt meget sagkyndige. Jeg har hørt fremtrædende økonomer med meget stort kendskab til disse problemer sige, at hvis amerikanerne ikke havde foræret os

[Oluf Pedersen.]

disse penge, havde de for at komme af med deres varer været nødt til at sænke priserne så stærkt, at det i virkeligheden havde givet os en besparelse, som svarer til det, vi har fået i kraft af hjælpen, og efter det kendskab, jeg har til forholdet mellem købekraft og afsætning, er jeg ikke tilbøjelig til at tro, at disse økonomer har ret.

Det, jeg tillægger særlig betydning, er de betingelser, der har været stillet. Jeg hørte nok, at det ærede medlem hr. Alfred Jensen fortalte en hel del om, at man efter betingelserne ikke måtte have østhandel og mere af samme slags. Det skal det ærede medlem vel sige, men vi andre ved, at det passer ikke. Det har ikke noget med Marshallhjælpen at gøre. Denne hjælp blev forøvrigt også tilbudt østlandene, men de ville ikke have den.

Som sagt, jeg finder anledning til at understrege, at jeg tillægger Marshallhjælpen stor betydning, særlig fordi den var forbundet med en afvikling af restriktioner. Det har været til overordentlig stor gavn for landet. Jeg synes, der er grund til at sige det, samtidig med at jeg beklager, at man ikke bruger hele beløbet til afskrivning på tyskergælden, men i stedet til udvikling af statskrediten med det resultat, at der sker en overgang fra privatkredit til statskredit. Ud fra disse principielle synspunkter må vi gå imod dette lovforslag, som vi er gået imod tidligere tilsvarende forslag.

Finansministeren (Kampmann): Jeg takker de ærede ordførere, som har givet tilslutning til dette lovforslag; jeg kan forstå, at der er et betydeligt flertal i tinget for gennemførelse af lovforslaget.

Det ærede medlem hr. Lars M. Olsen bad mig om til sin tid at give en redegørelse — formen kan vi altid tale om — for tilskuddene til den teknisk-videnskabelige forskning, og det vil jeg meget gerne gøre.

Det ærede medlem hr. Himmelstrup spurgte, hvor stort et kronebeløb der var hensat i nationalbanken som modværdi til lånebeløbet på 31 mill. dollars. Jeg kan besvare det ærede medlems spørgsmål med det samme ved at oplyse, at der i kraft af bestemmelserne i loven af 2. juli 1948 er

hensat 150 mill. kr. på særlig konto. Det er rigtigt, som det ærede medlem hr. Himmelstrup siger, at skulle vi tilbagebetale lånet på 31 mill. dollars til den nuværende dollarkurs, ville der hertil kræves et betydeligt større beløb. Jeg vil tro, at det ville ligge på omkring 215 mill. kr., altså en merudgift på 65 mill. kr. Hvilken kurs vi skal tilbagebetale til, er der ingen der aner i dag, lige så lidt i dette tilfælde som med hensyn til vor dollargæld iøvrigt. Det, vi må være glade over, er, at der er hensat et beløb til tilbagebetaling, hvad der ikke er med hensyn til vor øvrige dollargæld.

Det ærede medlem hr. Stæhr Johansen gav udtryk for et lille hjertesuk, fordi formuleringen med hensyn til tilskuddet i henhold til § 3 til teknisk-videnskabelig forskning var så forholdsvis snæver, og det ærede medlem ønskede, at man ville støtte den almindelige forskning, et ønske, som også det ærede medlem hr. Alfred Jensen nærede. Jeg ser meget gerne, at vi fortolker begrebet „teknisk-videnskabelig forskning“ så vidt som muligt, og det er faktisk gjort i praksis. Man har på mange områder støttet grundforskning, og så nærmer man sig det almene. Jeg kan gøre opmærksom på, at regeringen indenfor vore økonomiske muligheder er meget indstillet på at yde tilskud til forskningen, og der ligger til overvejelse f. eks. udvidelse af den støtte, der gives gennem Rask-Ørsted fonden. Det har vi taget op til velvillig overvejelse. Jeg tror, at vore ønsker på dette område falder sammen. Det har dog ikke været muligt gennem de førte forhandlinger at nå videre indenfor rammerne af den lovgivning, vi behandler i dag.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard var noget skuffet over forslaget og mente ikke, at det tilfulde indfrier de løfter, der blev givet i åbningstalen. Jeg kan dertil svare, at dette dog betyder en begyndende indfrielse af disse løfter. Det, det drejer sig om her, er disponering over det sidste Marshalllån på 115 mill. kr., og således som den amerikanske lovgivning er i øjeblikket, har det ikke været muligt ved de forhandlinger, der har været ført, at foretage en disponering, der ser anderledes ud end det, der her er foreslået.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard var også noget utilfreds med, at der i for-

[Finansministeren.]

slaget i for høj grad var tale om bemyndigelser, og nævnte i denne forbindelse særlig støtten til produktivitetsfonden og kom her ind på, at der i § 4, stk. 2, kun var tale om, at folketingsudvalget skulle rådspørges med hensyn til midlernes anvendelse, men ikke med hensyn til betingelserne for midlernes anvendelse. Jeg vil hertil svare, at jeg synes, det er en noget snæver fortolkning, og jeg kan ikke se andet, end at man i samarbejde med folketingsudvalget også må kunne drøfte betingelserne.

Det ærede medlem vil gerne have oplysning om den nærmere fordeling af beløbet på 70,5 mill. kr., som er nævnt i § 2, og jeg vil gerne i et udvalg give nærmere oplysninger herom.

Det ærede medlem var derudover også inde på problemet om genudlåning af Marshallmidlerne, genudlåning af afdrag og rentebeløb, og spurgte mig for det første om, hvor store beløb der kunne være tale om. Jeg kan oplyse, at i 1954 vil der blive tale om en indbetaling på omkring 15 mill. kr., i 1955 om et beløb på omkring 27 mill. kr. og i 1956 og et år fremover omkring 35 mill. kr., og derefter vil summen falde, alt naturligtvis under forudsætning af, at beløbene bliver indbetalt til forfaldstid.

Det ærede medlem spurgte, hvordan det gik med overvejelserne vedrørende genudlåning. Jeg vil hertil gerne svare, at for mig må det afgørende være, i hvilket omfang erhvervslivet har behov for støtte og lån fra staten. Hvis der er så stærke ønsker, som det ærede medlem mener, at der er indenfor erhvervslivet, må man tage disse ønsker op til diskussion. Det har vi allerede gjort med hensyn til fiskeriet og småskibsfarten, og hvis der indenfor andre erhverv er sådanne ønsker, må vi også tage dem op til drøftelse. Det for mig afgørende må være, om der er behov for sådanne lån. Er der det, kan vi drøfte sagen. Derimod mener jeg ikke, at de eventuelt indkommende afdragsbeløb skal være bestemmende for lovgivningen. Det kan være, at behovet ikke er så stort, og hvorfor så anvende hele beløbet? Jeg mener altså, at det må bero på en vurdering af de behov, der kan opstå, efterhånden som situationen udvikler sig.

Det ærede medlem hr. Oluf Pedersen var inde på, at han var enig med hr. Bramsnæs

i, at disse beløb burde afskrives på reguleringskontoen. Jeg kan overfor det ærede medlem oplyse, at dette ikke er muligt efter den lovgivning, der ligger til grund for ydelse af Marshallhjælp. De midler, der frigives efter 1. juli 1952, må ikke benyttes til afdrag på statsgælden eller til anden form for inaktiv anvendelse — jeg beder udtrykket „inaktiv“ undskyldt, det er ikke mit, det findes i den amerikanske lovgivning. Det er altså ikke muligt at gå den vej.

Det ærede medlem hr. Oluf Pedersen sagde, at disse beløb ydes som kredit. Jeg gør opmærksom på, at der er ikke tale om kreditgivning. Der er tale om udgifter til militære formål og om tilskud til tekniskvidenskabelig forskning og om tilskud til produktivitetsfonden. Dertil kommer, at der ikke ved denne lov er tale om, at man udvider pengemængden her i landet. Pengemængden er først blevet formindsket med dette beløb, og ved udbetalingen deraf bliver pengemængden igen bragt op på den oprindelige størrelse, så jeg kan ikke se, at det kan stride mod det ærede medlems teori.

Jeg skal være villig til i det udvalg, som eventuelt bliver nedsat, at give alle ønskede oplysninger om denne lovgivning.

Lars M. Olsen: Jeg har et par bemærkninger til gøre til det ærede medlem hr. Alfred Jensen, som talte en hel del om morakkersystem o. lign. Jeg er i og for sig ganske enig med ham i hans betragtninger, og derfor tillod jeg mig at afbryde ham med et enkelt ord, nemlig Stakhanof.

Det blev det ærede medlem meget fornærmert over. Det forbavser mig noget, for så vidt jeg ved, hædrer man i Sovjetunionen disse mennesker som arbejdets helte el. lign. Deres arbejdsindsats kaldes forbilledlig, plakater bliver ophængt i fabrikker eller andre steder, fordi disse mennesker har sat produktionsydelserne i vejret. Nu kan det naturligtvis være, at Stakhanof og andre folk af hans slags er gået til Berias brigade, men i så fald er oplysning herom ikke tilgængelig i Vesteuropa. Jeg vil derfor bede det ærede medlem komme frem af busken og erklære, om han tager afstand fra disse morakkersystemer, som findes i Sovjetunionen og andre af de lande, det ærede medlem ellers i tide og utide taler om her. Under behandlingen af et af de foregående

[Lars M. Olsen.]

punkter på dagsordenen kunne det ærede medlem så glimrende tale om øst-vest, og jeg synes, at når det ærede medlem kommer ind på ting, som vi finder anledning til at drage paralleller med, må han også komme frem.

Det ærede medlem talte også om skudsmålsbøger. Vi har ingen skudsmålsbøger i Danmark. Det er vist en generation eller mere siden, de blev afskaffet. Derimod kender vi fra de områder, som det ærede medlem sætter så stor pris på, noget, der hedder arbejdsbøger, eller har i hvert fald gjort det indtil for ganske nylig. Disse arbejdsbøger er meget farligere, end de danske skudsmålsbøger nogensinde har været, fordi fratagelsen af en sådan bog medfører, at den pågældende mister retten til levnedsmidler, altså retten til overhovedet at eksistere. Hvis det ærede medlem på dette punkt mener det, han siger her i det danske folketing, må han også tage afstand fra disse arbejdsbøger, som han ellers fremholder som noget forbilledligt i den østlige verden.

Må jeg endvidere spørge det ærede medlem, hvordan han opfatter demonstrationerne i Østtyskland og Østberlin den 17. juni. Opfatter det ærede medlem dem som andet end protester rettet mod de stærkt forøgede arbejdsydelse, som man ønskede, at arbejderne skulle præstere til præcis de samme lønninger? Det er her, det ærede medlem skal udtale sig, og ikke i radioen eller andre steder, når han selv bringer disse felter ind i diskussionen.

Stæhr Johansen: Forord bryder ingen trætte, men i det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaards indlæg og i den højtærede finansministers svar kunne man spore en del sympati for disse Marshallpenges anvendelse til genudlån. Vort parti vil gerne fastholde det forlig, der blev sluttet i 1948, da man påbegyndte uddelingen, nemlig at pengene i så vid udstrækning som overhovedet muligt skulle anvendes til afskrivning på reguleringskontoen. Vi er principielt modstandere af genudlån — naturligvis udover de aftaler, som senere, i 1952, blev truffet. Vi mener ikke, det kan eller bør være en statsopgave at være långiver i vort samfund; långivning må ske gennem de

sædvanlige kanaler. Jeg vil i anledning af de udtalelser, der er fremkommet herom, sige, at vort parti ikke ønsker at medvirke til, at de midler, der stilles til rådighed for genudlån, bliver forøget.

Bertel Dahlgaard: Den højtærede minister mente, at § 4, stk. 2, måtte fortolkes på en sådan måde, at de nærmere betingelser for ydelse af tilskud også skulle være i overensstemmelse med det pågældende folketingsudvalgs opfattelse; jeg kan kun være tilfreds med, at ministeren er indforstået dermed. Jeg gør iøvrigt opmærksom på, at dette indenfor denne lovgivning, som i så høj grad er en bemyndigelseslovgivning — hvad også den højtærede minister kom ind på — kun var en enkelt lille ting i denne forbindelse. Det afgørende er, at man her forlader den vej, som man fulgte ved oprettelsen af produktivitetsfonden, idet det udtrykkelig i loven herom siges, hvordan beløbene skal anvendes: 6 mill. kr. til uddannelse af konsulenter, 90 mill. kr. til produktionsfremmende foranstaltninger vedrørende byggeriet, 15 mill. kr. til produktionsfremmende foranstaltninger indenfor landbruget, 565 000 kr. til oplysningsvirksomhed for husholdningsproblemer, 4 mill. kr. til fremme af rationalisering af butikker. Det, man nu tillader sig at forlange, er, at folketinget skal vedtage et lovforslag, som ikke i enkeltheder indeholder noget som helst om, hvordan de pågældende beløb skal anvendes.

Jeg skal minde de ærede ordførere for venstre og det konservative folkeparti om, hvad de åbenbart påtænker at gå med til her, samtidig med at de ærede partier ellers i så høj grad forlanger, at finansudvalget ikke må have for stor myndighed, men at alle afgørelser skal træffes i denne sal. Dette er et slag i ansigtet på hele denne tankegang.

Iøvrigt går jeg efter den højtærede ministers udtalelser ud fra, at man anser det for rimeligt, at der nedsættes et udvalg til lovforslagets videre behandling, så at forskellige oplysninger kan gives dér.

Den højtærede minister brugte det udtryk, at denne lovgivning i hvert fald betød en begyndende indfrielse af åbningstalens løfte. Ja, det kan man måske sige; da åbningstalen taler om, at de pågældende

[Bertel Dahlgaard.]

restbeløb af Marshallmidlerne skal anvendes til produktive formål, kan man nok sige, at det er en begyndende indfrielse, når en trediedel nu her foreslås anvendt hertil. Men da det er en begyndende indfrielse af løfterne, er jeg meget spændt på, hvor fortsættelsen kommer; også det må vi tale om i det kommende udvalg.

Hvad angår det ærede medlem hr. Stæhr Johansens bemærkning om, hvad der er foregået ved det såkaldte forlig i 1948, vil jeg sige, at enhver tanke om, at det skulle være bindende for fremtiden, blev der taget forbehold overfor; det ville også være ganske urimeligt at tænke sig noget sådant. Det ærede medlem anførte tilsidst som argumentation, at han og hans parti er modstandere af, at staten er långiver. Det ærede medlem og hans parti har ikke været heldige i praktiseringen af denne maksime, idet det ærede medlems parti også som regeringsparti har været med til at gennemføre, at staten udlånte hundreder af millioner kroner. Det ærede medlems udtalelse må vist bero på en fejltagelse.

Alfred Jensen: Jeg forstår godt, at det ærede medlem hr. Lars M. Olsen er noget fortørnet over, at jeg fremdrog visse kendsgerninger vedrørende produktivitetskampagnen. At han er fortørnet, kan kun skyldes, at han ikke ønsker, at disse forhold skal komme frem i dagens klare lys. Det er også derfor, han begynder at tale om helt andre ting og lægger mig ord i munden, som jeg ikke har anvendt og ej heller behøver at anvende i denne forbindelse. F. eks. siger han, at jeg har talt om morakkeri. Jeg har hverken talt om eller tænkt på morakkeri, jeg har talt om de bestræbelser, som arbejdsgiverne udfolder for at presse noget mere ud af arbejderne, men det har intet med morakkeri at gøre. Morakkeri vil dog sige, at der er arbejdere, der har lyst til at lave noget mere, men her er der tale om, at arbejderne som helhed ikke ønsker at præstere mere, fordi det er urimeligt, at de skal udføre mere arbejde. Det slider på deres fysik, så ældre, udslidte arbejdere ikke kan følge med, og resultatet bliver, at de kastes ud i arbejdsløshed. Det var det, det ærede medlem skulle tage stilling til fremfor at

begynde at tale om aflønningssystemer og arbejdsforhold andre steder i verden.

Det ærede medlem mente, at jeg før havde lyst til at tale om øst—vest. Ja, det er da ret naturligt, det drejede sig jo om et samarbejde om løsningen af landtransportproblemer i Europa, og så måtte man vel tale om de lande, der findes i Europa, hvilket jeg også gjorde rent sagligt. Jeg har ikke talt om, hvordan man ordner flodtransport, jernbane- eller landevejsproblemer i den østlige verden, for at holde mig til den terminologi, som det ærede medlem og hans forlag anvender. Jeg har talt om det rent saglige i denne forbindelse. Jeg har ikke noget imod at diskutere disse problemer; jeg mener blot ikke, at tid og sted er til det ved denne lejlighed. Jeg ved, at i Sovjetunionen har man ikke det problem, at en produktivitetsforøgelse går ud over arbejderne, medens udbyttet tilfalder en lille klike aktionærer, kapitalister eller hvilke besiddere det kan være. Det er det, der er problemet her, at arbejderne kan se, at overskuddet stiger med produktivitetsforøgelsen, som de ingen andel får i. Det er det problem, det ærede medlem skulle tage stilling til, men det ærede medlem tror, at han kan komme udenom det ved at begynde at tale om forholdene andre steder, og tror, at han kan bringe mig i vanskeligheder ved at tale om, hvad der skete i Østtyskland den 17. juni. Det ved jeg så udmærket, det var provokationer, som sattes i gang, fordi man havde begået den dumhed at rejse krav om en produktionsforøgelse på 10 pct., et krav, som er blevet frafaldet, fordi man erkendte, det var forkert. Jeg kan såmænd også gerne erkende overfor det ærede medlem, at det var en fejl, hvis så det ærede medlem samtidig vil erkende disse fejl her og gå med til at få dem rettet. Vil det ærede medlem sætte ind for, at spørgeskemaerne afskaffes? Al anden udenomssnak kan det ærede medlem spare sig. Jeg forstår, det ærede medlem er klar over, at der her er et problem, derfor må vi have besked: Vil han og hans parti i regeringen modsætte sig, at noget sådant sættes i system overfor arbejderne? Vil man modsætte sig, at der presses mere ud af arbejderne med det resultat, at arbejderklassen som helhed bliver dårligere stillet, medens de, der lever af andres arbejde, bliver

[Alfred Jensen.]

bedre stillet? Et svar udbedes, det har nemlig forbindelse med sagen her, det kan det ærede medlem svare på her fra talerstolen, han er ellers ikke mundlam.

Himmelstrup: Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard vendte tilbage til, om det ikke var muligt at danne et såkaldt revolverende fond. Jeg mener, det er i overensstemmelse med den aftale, som i sin tid blev truffet i 1948, at disse penge skal anvendes — med de undtagelser, som findes i den oprindelige overenskomst — netop i penge-sanerende øjemed, og derfor er jeg af den opfattelse, at de størst mulige beløb bør anvendes til nedskrivning af statens gæld til nationalbanken. I den henseende kan jeg ganske slutte mig til de bemærkninger, som det ærede medlem hr. Stæhr Johansen fremsatte.

Det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard sagde også, at venstres og de konservatives ordførere i dag ikke syntes at have haft øje for, at folketinget ved at vedtage det foreliggende lovforslag i virkeligheden fraskriver sig retten til at få at vide, hvortil disse penge anvendes, og det ærede medlem mente, at det var en for udstrakt bemyndigelse, man her gav ministeren. Jeg synes ærlig talt, det er en lidt urimelig anke at rette mod dette lovforslag. Vedrørende de 70 mill. kr., som skal anvendes til militære formål, står der i forslaget, at nærmere bestemmelse om anvendelsen af disse penge træffes af ministeren med tilslutning fra folketingets finansudvalg, d. v. s. hvis denne tilslutning ikke kan opnås, kan forsvarsministeren ikke anvende pengene. Det ærede medlem har som medlem af finansudvalget en meget omfattende adgang til at gøre sin opfattelse af dette spørgsmål gældende.

Med hensyn til det andet udlånsbeløb, de 15 mill. kr. til teknisk-videnskabelig forskning, er forholdet jo også dette, at den højtærede finansminister faktisk ikke kan bruge en øre af disse penge, medmindre han har opnået tilslutning fra det Marshalludvalg, som blev nedsat i henhold til den oprindelige lov af 1950. Det samme gælder med hensyn til anvendelsen af produktivtetsfondens midler.

Jeg håber, finansudvalget vil bevare sin

ret også i fremtiden og også den meget omfattende adgang til at afæske ministrene oplysninger om alle enkeltheder og eventuelt føre sagerne til diskussion i salen, om det viser sig nødvendigt. Jeg synes, det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard her i virkeligheden har alt, hvad han kan gøre krav på; det ærede medlem plejer ikke at være bange for at forlange samråd med ministrene i finansudvalget, og denne tilbøjelighed kan han udmærket godt anvende også på de områder, der her er tale om.

Oluf Pedersen: For mig at se vil, hvis vi ikke vedtager det foreliggende lovforslag, de beløb, der ved loven disponeres over, forblive i nationalbanken. Det ligger på linie med det, som nationalbankdirektør Bramsnæs i sin tid, efter min mening med rette, fremsatte ønske om.

Til slut vil jeg fraråde genudlåning; i alt fald bør de penge, der betales tilbage, gå helt til afskrivning.

(Kort bemærkning).

Lars M. Olsen: Det ærede medlem hr. Alfred Jensen bragte skudsmålsovergangen ind i diskussionen. Jeg spurgte det ærede medlem, om han ville tage afstand fra metoden med de arbejdsbøger, der findes sådanne steder, hvor han mener statsstyret er forbilledligt. Det ærede medlem undlod at svare. Jeg spurgte derefter det ærede medlem, om det, han herhjemme tager afstand fra, det, han karakteriserede som forøgede arbejdsydelse; jeg spurgte, om det ærede medlem også var parat til at tage afstand fra det, som man præmierer visse steder i udlandet, oven i købet med en så fornem betegnelse som arbejdshelt. Det ærede medlem undlod at svare. Derimod erkendte det ærede medlem, at det var en fejl, at man i Østtyskland i fjor havde sat arbejdspræstationerne i vejret, men for denne fejl har mennesker, der har deltaget i disse demonstrationer, i disse dage fået domme, der er blevet på tilsammen flere tusind års tugthus, forøvrigt i forbindelse med andre strenge straffe. Vil det ærede medlem også erkende, at dette er en fejl, på samme måde som han erkendte, at årsagen til provokationerne, som han kalder det, var en fejl begået af myndighederne?

(Kort bemærkning).

Bertel Dahlgaard: Jeg kan ikke tænke mig, at det ærede medlem hr. Himmelstrup er så naiv, som han gav udseende af at være, så han ikke forstår, hvad det er, spørgsmålet drejer sig om. Det er jo ikke dette, at der ikke her skulle stå, at 70 mill. kr. anvendes til militære formål efter nærmere aftale med finansudvalget; det er ikke dette, at 35 mill. kr. skal anvendes til produktivitetsformål. Det, der er spørgsmålet, er, om folketinget og offentligheden skal have kendskab til den nærmere fordeling af de pågældende beløb. Det er jo netop det, det ærede medlem har været tilhænger af tidligere. I produktivitetsfundsloven fastsatte man i fjor udtrykkeligt, hvor meget der skulle anvendes på hvert enkelt af de områder, som produktivitetsfonden omfatter. Det, der her skal foregå, er ikke i overensstemmelse med — hvad skal vi sige — de høje idealer, som det konservative folkeparti og tildels også venstre har haft med hensyn til, at disse sager ikke skal afgøres i et lukket udvalg; men afgøres i fuld offentlighed på det tidspunkt, da loven bliver gennemført. Derfor vil jeg tro, at når vi i udvalget nærmere taler om disse ting, vil der alligevel være lidt modtagelighed overfor den tanke, at sådan bør det også være for disse områders vedkommende.

Til slut vil jeg sige, at når det ærede medlem med væmmelse vender sig bort fra tanken om revolverende fonds og udtaler, at de størst mulige beløb skal afdrages på statens reguleringskonto i nationalbanken, er også dette et af de områder, hvor det ærede medlem ikke har holdt sin sti ren. I fjor var det ærede medlem med til at vedtage, at de 100 mill. kr., der var indgået på reguleringskontoen, blev ført tilbage derfra. Ved produktivitetsfundsloven vedtoges direkte, oven i købet med tilslutning fra amerikansk side, revolverende fonds med hensyn til de beløb, der udlånes til butikshandelen.

(Kort bemærkning).

Alfred Jensen: Jeg synes, der skal være en vis fornuft i enhver diskussion, også i denne, hvor jeg rejste spørgsmålet om anvendelsen af produktivitetsfondens midler. Jeg rejste

spørgsmål angående lønsystemer og kartotekssystemer og stillede i anden omgang det spørgsmål til det ærede medlem hr. Lars M. Olsen, om han billiger anvendelsen af disse skemaer. Han stiller så mig nogle spørgsmål, som jeg reelt har besvaret, men det spørgsmål, jeg stillede det ærede medlem, har han ikke besvaret: Billiger det ærede medlem, at arbejdstempoet sættes op imod de danske arbejderes ønsker og under omstændigheder, der gør det urimeligt at forlange arbejdstempoet sat op? Billiger det ærede medlem benyttelsen af sådanne spørgeskemaer, som reelt er skudsmålsbøger?

Når det ærede medlem har besvaret de spørgsmål, kan han begynde at stille nye spørgsmål, for så vidt formanden mener, at tidspunktet er inde til at diskutere disse problemer. Men før de er besvaret, ønsker jeg ikke at komme ind på en nøjere uddybning af de problemer, jeg allerede reelt har givet svar på spørgsmålet om.

(Kort bemærkning).

Lars M. Olsen: I mit første indlæg svarede jeg, at jeg principielt var enig med det ærede medlem. Lad mig tilføje, at vi jo her i Danmark har frie og uafhængige fagforeninger, der er parat til at sætte ind, hvis sådanne ting som dem, det ærede medlem fremfører, fører til overdrivelser.

Til slut konstaterer jeg blot, at det ærede medlem ganske blankt har nægtet at give os en forklaring på, om han billiger, at lignende systemer eksisterer andre steder. Jeg takker for hans besvarelse — tavshed er nemlig også til tider et ganske klart svar.

(Kort bemærkning).

Ole Bjørn Kraft: Jeg har bedt om ordet for en lille sidebemærkning i anledning af den diskussion, det ærede medlem hr. Bertel Dahlgaard har indledet her. Forleden dag — det var vist under skattedebatten — udtalte det ærede medlem meget stor beundring for tidligere nationalbankdirektør Bramsnæs' økonomiske sans og indstilling; i den sag passede det med det ærede medlems indstilling. I den anledning vil jeg minde det ærede medlem om en lille udtalelse, som Marshalladministratoren her i landet ifølge referat i „Politiken“ for 17. marts fremsatte

[Ole Bjørn Kraft.]

ti går i en tale, hvori han skildrede, at da disse planer kom frem, havde daværende nationalbankdirektør Bramsnæs henvendt sig til Mr. Charles A. Marshall, lagt hænderne på hans skuldre og sagt:

„Marshallhjælpens kronekonto må *aldrig* anvendes til andet end nedbringelse af statens reguleringskonto.“

Jeg forstår, at der er visse grænser for det ærede medlems tilslutning til den tidligere nationalbankdirektørs økonomiske synspunkter.

(Kort bemærkning).

Alfred Jensen: Jeg er ikke gået uden om de spørgsmål, det ærede medlem hr. Lars M. Olsen har stillet. Angående Stakhanofarbejderne har jeg udtalt, at der er den forskel på Sovjetunionen og Danmark, at i Sovjetunionen tilfalder udbyttet af den forøgede indsats arbejderne, men i Danmark går det i kapitalisternes lomme, hvad det ærede medlem kan aflæse af de aktieselskabsregnskaber, der offentliggøres, og også kunne blive klar over, hvis han havde lejlighed til at se de private firmaers udbytter. Det spørgsmål har jeg altså besvaret.

Arbejdsbogen har jeg ikke omtalt. Jeg ønsker herom at sige, at jeg er tilhænger af det princip, at den, der ikke vil arbejde, ej heller skal have føden — det er det ærede medlem måske ikke tilhænger af, men det er jeg.

Når det ærede medlem er modstander af det, der foregår som følge af denne produktivitetsfonds virksomhed i form af skemaer og med hensyn til at sætte arbejdstempoet i vejret, bør han og hans forlag og det forbund, vi begge står i, sætte ind for, at noget sådant bekæmpes og bekæmpes offentligt. Skemaet er kendt. Få det offentliggjort i den socialdemokratiske presse, få det offentliggjort i den faglige presse, og lad os få det afskaffet. Kan vi nå til at få det ud af denne debat, vil det være et højst gavnligt resultat.

(Kort bemærkning).

Tholstrup: I anledning af det ærede medlem hr. Ole Bjørn Krafts udtalelse om det nævnte referat i „Politiken“ for i dag vil jeg gerne gøre opmærksom på, at selvom

Mr. Charles A. Marshall ikke på det tidspunkt var kendt med reguleringskontoen, så var det i hvert fald udtrykkeligt sagt, da Marshallloven blev vedtaget, af daværende administrationschef Hoffman, at midlerne ikke på nogen måde måtte komme ud og give inflation. Det var det, hr. Bramsnæs hævdede, således at det svar, Mr. Marshall gav, var et meget dårligt svar; han var dårligt underrettet om det, han selv skulle over at administrere.

(Kort bemærkning).

Lars M. Olsen: Det ærede medlem hr. Alfred Jensen erklærede, at enhver, der ikke vil arbejde, skal heller ikke have føden. Det lyder meget besnærende; men jeg gør det ærede medlem opmærksom på — hvad han sikkert ved, eller i hvert fald bør vide — at i den stat, som han sætter så højt, har man indført visse bestemmelser om, hvor stor en præstation, hvor stor en norm den enkelte arbejder skal yde, og hvis han af en eller anden grund — alder, sygdom, eller hvad ved jeg — ikke er i stand til at yde den pågældende norm, sker der det, som det ærede medlem godt er klar over: at den pågældende i mange tilfælde mister sin arbejdsbog og i andre tilfælde bliver henvist til at leve i en arbejdslejr — et forjættende billede!

(Kort bemærkning).

Alfred Jensen: Nej det ærede medlem tager ganske fejl. Den, der på grund af sygdom eller alder ikke er i stand til at arbejde, er der sørget for i form af folkepension. Det er fuldkommen ubegribeligt, at et medlem af dette ting, som er forlagsleder, er uvidende om disse forhold og forsøger at indbilde tinget og offentligheden, at forholdene i Sovjetunionen, i de østeuropæiske lande er af en helt anden karakter, end de er. Men det taler jo også sit tydelige sprog om, hvad hensigten er med de taler og skrifter, der udsendes. De har ikke til formål at sprede oplysning, men tværtimod at fordunkle, at mørklægge og sprede falske påstande og rygter om de vilkår, hvorunder arbejderbefolkningen lever dér, hvor kapitalismen er ved at blive overvundet og udbytterne sat ud af spillet. Men også dette tjener til at belyse, hvad hensigten med Marshallhjælpen og disse midlers anvendelse er.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Lars M. Olsen: Jeg tillader mig at foreslå, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i forsorgslovens § 257 vedrørende talelidende.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 2269; fremsættelsen findes i tidenden sp. 3915).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Hjortnæs: Dette forslag til lov om ændringer i forsorgslovens § 257 vedrørende talelidende går jo ud på, at det, man tidligere har betragtet som et forsorgsspørgsmål, med skøn over den enkelte forsørgers økonomiske muligheder for selv at betale, nu gøres til et samfundsspørgsmål, idet staten forpligter sig til at betale alle væsentlige udgifter. Baggrunden for denne stillingtagen er ikke alene, at man på denne måde vil søge at få gennemført en ensartet behandling af alle talelidende og ved en effektiv ambulant behandling undgå alle de forsømselser, der hidtil har fundet sted på dette område, men man vil endvidere gøre statens institut for talelidende til et centralt led i behandlingen. Der foreslås derfor en bemyndigelse for ministeren til at fastsætte regler for indberetning fra visse myndigheder, læger, lærere og andre. En forudsætning for gennemførelsen af den udvidede undervisning og behandling af talelidende er, at der uddannes flere talelærere, specialister på dette område. Det er derfor af

kommissionen foreslået, at de med selve undervisningen og den afsluttende eksamen for talelærere forbundne udgifter for eftertiden betales af staten.

Jeg vil gerne ved denne lejlighed udtale min glæde over den betænkning, som kommissionen af 12. maj 1949 har udarbejdet. Denne betænkning påviser i høj grad, at store problemer på dette område hidtil har ligget uafklarede, problemer, som samfundet i allerhøjeste grad er interesseret i at få løst. Jeg tror endvidere, at de oplysninger, som betænkningen giver, kan medvirke til, at man nu bliver i stand til at høste meget større erfaringer på et område, der er fyldt med problemer. Nyordningen betyder jo også, at der bliver lettere adgang til uddannelse for de nødvendige lærere og lægevidenskabeligt uddannede medarbejdere på disse områder. Den åbner nemlig mulighed for, at alle, der har lyst til at gøre en gerning på disse områder, nu vil kunne komme til at gøre det. Derfor er der efter min opfattelse grund til at takke kommissionen, som har udarbejdet lovforslaget.

Jeg har bemærket, at det af betænkningen fremgår, at det for mange talelidende børn gælder, at de har været under ugunstig miljøpåvirkning. Nogle af børnene er institutionsprægede, andre kommer fra hjem, hvor den naturlige ligevægt er forstyrret af økonomiske vanskeligheder eller ægteskabelige uoverensstemmelser. Nogle børn er der blevet pylret for meget om, og de er derfor gjort usikre, uselvstændige. Atter andre er arveligt belastede. Men alle disse oplysninger tjener til, at man på dette område kan nå store og gode resultater. Man har således ved det arbejde, der er gjort, konstateret, at de talelidende ikke synes at adskille sig i intellektuel henseende fra andre børn, men at de på grund af deres talelidelse har tilpasningsvanskeligheder, er frygtsomme og mangler koncentrationsevne; de kræver selvfølgelig derfor en særlig pædagogisk pleje.

Det oplyses endvidere, at man ved forsøg i børnehaver i København, Aarhus og Aal-